

EFTER ORDRE

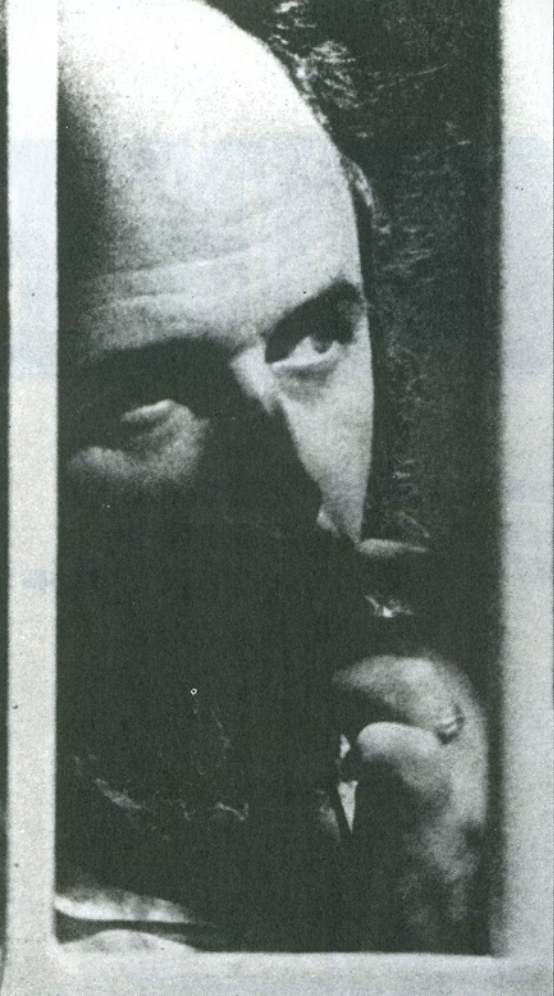
(LES ORDRES)

En film af MICHEL BRAULT om en undtagelsestilstand i et ellers demokratisk land, Canada, og om de ydmygende og kaotiske tilstande, der opstår, når de mest selvfølgelige borgerlige rettigheder tilsidesættes.

KLAUS F.

**EFTER ORDRE
(LES ORDRES)
Canada 1975**

manuskript, instruktion
og foto:

MICHEL BRAULT

dialog:

GUY DUFRESNE

musik:

PHILIPPE GAGNON

producent:

**LES PRODUCTIONS
PRISMA INC.**

medvirkende:

JEAN LAPOINTE

HÉLENE LOISELLE

CLAUDE GAUTHIER

LOUISE FORESTIER

GUY PROVOST

AMULETTE GARNEAU

LOUISE LATRAVERSE

SOPHIE CLEMINT

ROGER GARAND

ESTER AUGER

J. LEO GAGNON

J.M. GELINAS

MARTINE PRATTE

LOUISE PRATTE

MONIQUE PRATTE

CLAIRE RICHARD

JOSE RETTINIG

længde: 107 min

oversættelse:

METTE KNUDSEN

udlejning:

DD DAGMAR

DISTRIBUTION ApS

FRIHEDSKAMPEN I QUEBEC

af Philip Lauritzen

journalist Information

Mens Canadas ca. 22 millioner indbyggere sover intetanende beslutter premierministeren, Pierre Elliot Trudeau, der i sin tid blev verdensberømt for at være langhåret og gå i sandaler, natten til den 16. oktober 1970 at erklære Canada i undtagelsestilstand.

Få timer senere rykker militæret med tanks, kampvogne og opplantede bajonetter ind i Montreal i den fransk-canadiske provins Quebec. Nogenlunde samtidig, solen er ved at stå op, bliver ca. 450 mennesker i byen brutalt hevet ud af deres senge af politi og politisoldater. Deres boliger bliver raserede. Bøger, papirer, blade og plakater bliver stoppet ned i store plastiksække. Selv bliver de arresterede.

»Må jeg se Deres dommerkendelse?«
Spørger de forvirrede og søvndrukne.

»Vi behøver ingen dommerkendelse.
Der er undtagelsestilstand.«

»Hvorfor? Har jeg ikke ret til at vide, hvad æren skyldes?«

»De har ingen rettigheder mere. Få noget tøj på i en fart!«

»Jamen, hvorfor?«

»Der er krig, og De er arresteret.«

»Må jeg se arrestordren?«

»Den behøves heller ikke. Se at få fart på!«

Endnu inden storbyen er rigtig vågnet er de ca. 450 mennesker samlet i politiets højhus ved St. Lawrence flodens bred, og efterhånden som de er blevet registrerede, klippede, barberede, vaskede, og omklædt i fængselsdragt føres de op til de øverste tre etager.

Her ligger cellerne, og hvis ikke stålpersienerne havde været der, kunne de have nydt udsigten over Montreal.

Grundlovsforhør bliver der ikke noget af.

Jeg har kun villet beskæftige meg med, hvad der er viden- skabeligt bevist

Den fransk-canadiske filminstruktør Michel Braults film »Efter ordre« (Les Ordres) skildrer alt dette. Hvordan arrestationerne foregik som et stykke absurd teater. Hvordan et halvt tusinde mennesker pludselig mistede deres civile rettigheder. Hvordan de blev udsat for psykisk og fysisk terror. Hvordan de aldrig fik at vide hvorfor.

De får kun at vide, at der er krig. Ikke hvilken krig.

— *Det fortæller filmen heller ikke noget om?*

»Det forklares i den indledende tekst,« siger Michel Brault, der besøgte Danmark i efteråret 1975, »at Canada blev erklæret i undtagelsestilstand i forbindelse med Front de Liberation du Quebec, FLQ's kidnapninger i oktober 1970.«

— *Er det nok for at forstå baggrunden for arrestationerne?*

»Det er ikke selve begivenhedsforløbet under »Oktoberkrisen«, jeg har villet fortælle. Jeg har villet vise, hvad der skete med folk, da alt blev sat ud af funktion. Selve begivenhedsforløbet kender alle i Quebec til hudløshed.«

— *Men som udenforstående tilskuer må man stille samme spørgsmål som de fængslede: Hvorfor?*

»Det ved man egentlig ikke meget om.«

— *Brugte regeringen ikke FLQ's kidnapninger som undskyldning til at knuse hele separatistbevægelsen i Quebec?*

»Det er der mange, der mener, men det er aldrig blevet bevist, og regeringen benægter det.«

— *Tyder alt, hvad man ved i dag, ikke på det?*

»Der er en masse gisninger og teorier, der virker besnærende. Men jeg har kun villet beskæftige mig med, hvad der er videnskabeligt bevist. Ellers ville regeringen bare kunne sige, at filmen er usand og dermed bringe den i miskredit.«

— *Man kan vel ikke forvente, at regeringen ligefrem skal indrømme sådan en svinestreg?*

»Det, der har interesseret mig, er at vise, hvordan undtagelsestilstanden virkede rent menneskeligt på dem, der blev fængslet.«

— *Har de medvirket i udarbejdelsen af filmen?*

»Ja, indirekte. Jeg har interviewet over 50 af dem, og på baggrund af deres beskrivelser har jeg lavet manuskriptet.«

— *Var nogen af dem udsat for de fiktive henrettelser, som politiet i filmen terroriserer en af fangerne med?*

»Ja. Ialt tre blev trukket igennem hele henrettelsesproceduren blot for at terrorisere dem.«

NOUS AVONS
MAINTENANT
DES LISTES
DE SUSPECTS!

- Vi har nu listerne over de mistænkte!
Satirisk tegning af minister i Trudeau-
regeringen, Jean Marchand.

FLQ kidnapper først en handelsattache og dernæst en minister

Den officielle historie om begivenhederne i Quebec oktober 1970 er enkel og klar.

Den 5. oktober kidnapper Front de Liberation du Quebec, FLQ, den britiske handelsattache i Montreal, James Cross. Lige inden han skal til at forlade sin villa i det mondæne kvarter Mount Royal ringer to mænd på døren, tvinger ham ud i deres bil og forklarer hans kone, at han er kidnappet. Få timer senere stiller FLQ sine betingelser for hans løsladelse. De indeholder bl.a., at et politisk manifest skal læses op på den statslige TV-kanal, at 23 politiske fanger skal løslades, frit lejde ud af landet til Alger eller Cuba og omkring en million dollars.

Formelt er det provinsregeringen i Quebec, der skal tage stilling til FLQ's krav, men reelt er det den føderale regering, der leder slaget.

For at vinde tid til politiet indvilliger Trudeau i, at manifestet bliver læst op i fjernsynet. Det er så »dumt«, som en af hans toprådgivere udtaler, at det ikke betyder noget.

Men efter at det er blevet oplæst, viser det sig, at mange i Quebec er enig i dets analyse af Quebecs situation. Det beskriver Quebec som en økonomisk og politisk koloni af USA via den føderale regering i Ottawa og den provinsielle i Quebec City. Det gennemgår de mange hårde konfrontationer mellem befolkningen og myndighederne i 60'erne, og opfordrer befolkningen til selv at tage affære.

En række opinionsundersøgelser viser, at selvom flertallet er imod FLQ's metoder, så er det bag kritikken af Quebecs koloniale situation og FLQ's krav om øget selvstændighed.

Det vækker betænkelighed hos Trudeau, der altid har været klar over, at situationen i Quebec når som helst kunne blive farlig.

Et par dage efter, lørdag den 10. oktober, afslår regeringen yderligere forhandlinger. Trudeau har besluttet sig for en hård linie over for kidnapperne.

Mindre end en time efter, at afslaget er meddelt i TV, slår FLQ til igen. Quebecs arbejds- og immigrationsminister, Pierre Laporte, bliver kidnappet.

Trudeau svarer igen med at sætte militæret i alarmberedskab og lade det bevogte parlamentet i Ottawa og i Quebec City, ministerierne, ministrene, diplomaterne, højtstående finansfolk m.fl.

— *Er det ikke meget drastisk at sætte militæret ind med våben og det hele?*

En TV-reporter interviewer Trudeau på trappen til parlamentet i Ottawa. Nedenfor patruljerer soldater.

»Hvorfor?«, svarer han.

»Vi kan ikke acceptere, at en lille gruppe sætter demokratiet ud af funktion.«

— *Hvor langt vil De gå?*

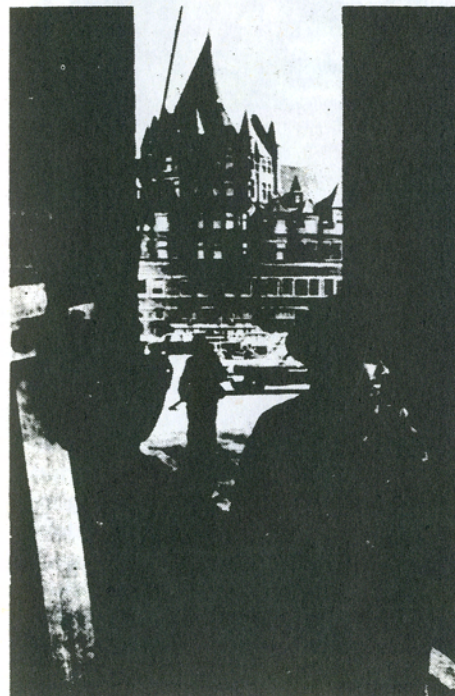
Trudeau smiler sit charmerende smil: »Just watch me!«

Regeringen påstår, at der er fare for statskup og erklærer undtagelsestilstand

Den 15. oktober om aftenen har regeringen truffet sin beslutning. Alle henstillinger fra mere moderate folk om at følge en blød linie, der kan redde de kidnappede, bliver fejlet tilside, mens det stærke krav fra størsteparten af engelsk Canada om en hård linie bliver fulgt.

Trudeau-regeringen har besluttet at indføre undtagelsestilstand. For første gang i Canadas historie i fredstid.

Justitsminister John Turner siger det ikke direkte, men det gør andre ministre i interviews dagen efter, og det ligger da også lige under overfladen i hans formuleringer: der er en direkte fare for statskup, oprør.

Enhver form for oppositionelt politisk arbejde i Quebec blev kriminaliseret under undtagelsestilstanden. Således også tilhængerne af den tværpolitiske opposition mod Montreals borgmester Jean Drapeau, FRAP. Som det ses i filmen indgik plakater fra FRAP i politiets "bevismateriale".

Det er grunden til undtagelsestilstanden og til, at FLQ og en række andre politiske grupperinger bliver erklæret for ulovlige. Blot mistanke om forbindelse med den socialistiske venstrefløj eller uafhængighedsbevægelsen som sådan bliver nu grund nok til arrestation og fængsling i op til tre måneder uden indblanding fra domstole.

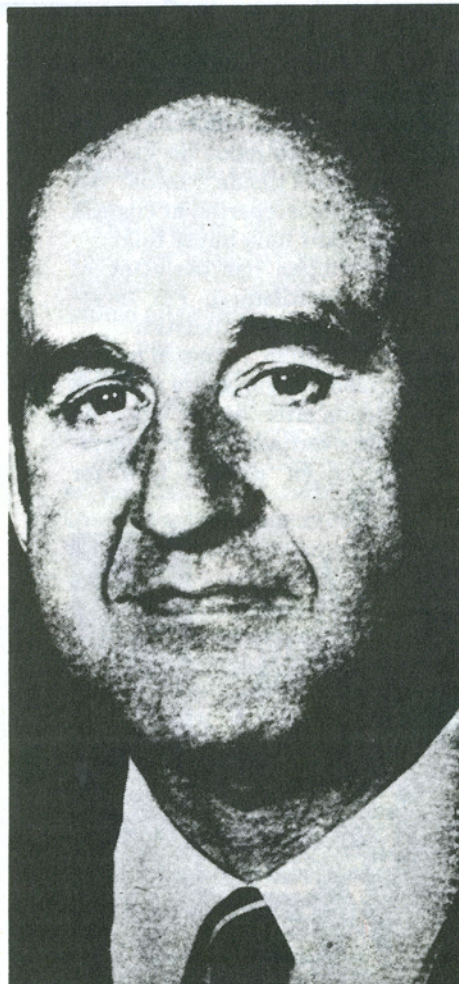
Ingen kan vide sig sikker.

Et stort antal af de ca. 450, der arresteres og fængsles den 16. oktober om morgenen, har da heller ikke den fjerneste tilknytning til FLQ eller andre politiske grupper, der har vold på programmet. Mange af dem er blot

I'AFFAIRE

**new
revelations
of
scandal
and
corruption
reopen
the
Laporte
and other
files**

Flere år efter "Oktoberkrisen" kom nye oplysninger om korrupsionen i regeringen, forbindelse mellem den myrdede arbejdsminister Pierre Laporte og mafiaen m.m., frem. Aviser og magasiner kunne bringe den ene skandale efter den anden.

LAPORTE

INTRODUCTION

English Canada has heard little of "l'Affaire Saulnier-Laporte". But in Quebec, where coverage in the French press has outdone Watergate, it is a major scandal that the Quebec government is trying, with difficulty, to contain.

The scandal involves extensive links between organized crime on the one hand, and high officials in the Quebec government, the Montreal police and the Montreal civic administration, on the other.

These have been among the major developments so far:

- The scandal raises serious questions about the 1970 kidnapping and death of Quebec Labour and Immigration Minister Pierre Laporte;
- It has been established that Laporte had close ties with members of the underworld, as did former Montreal Police Chief Jacques Saulnier;
- The government, acutely embarrassed, suppressed evidence of these ties at a Police Commission Inquiry;
- People outside the FLQ (Front de Libération du Québec) knew before Laporte's death who was responsible for his kidnapping and where he was being held, and these included underworld figures and probably police and government officials;
- The Quebec Liberals were desperate enough about the revelations to send the National Assembly to a sudden, early recess after Justice Minister Jérôme Choquette, cracking under the strain, burst into tears in the Assembly.
- Attempts are now under way to muffle the inquiry into organized crime, and to silence over-zealous police investigators and officials;
- Frustrated investigators are leaking a torrent of charges and revelations to the press.

The following story is based on police leaks to the Montreal newspapers *Le Devoir* and *La Presse*, on information from the *Toronto Star's* Ronald Lebel and Robert McKenzie, and on the *Last Post's* own sources.

medlemmer af det parlamentariske uafhængighedsparti, Parti Quebecois, eller har bare været aktive inden for socialt arbejde. Andre har arbejdet for oppositionsbevægelsen FRAP, der har forsøgt at etablere et alternativ til Montreals borgmester, Jean Drapeau, der er på valg i slutningen af oktober. Nogle er blot journalister, der har kritiseret myndighederne og skrevet om quebecernes undertrykte situation.

Den 17. oktober bliver liget af Pierre Laporte fundet i bagagerummet i en bil

— på et tip fra FLQ, der erklærer sig ansvarlig for mordet.

Kort efter bliver James Cross' skjulested belejret af politiet, og han bliver befriet efter at kidnapperne har fået frit lejde til Cuba.

Dermed er »Oktoberkrisen« for så vidt slut, men først i april 1971 bliver undtagelsestilstanden definitivt ophævet.

De fleste af de fængslede bliver løsladt af politiet. Nogle af dem bliver stillet for domstolene. Ingen bliver dømt for deres politiske virksomhed.

I 60'erne accelererer uafhængighedsbevægelsen i Quebec voldsomt

Den uofficielle historie om »Oktoberkrisen« er langt mere kompliceret, og skal ses på baggrund af den politiske udvikling i Quebec i 60'erne.

Quebec er en af de 10 provinser, der udgør den canadiske føderation. Men i kraft af sin franske historie har den altid været føderationens »enfant terrible«.

Trods århundreder under engelsk og engelsk-canadisk regime har Quebecs befolkning opretholdt sit franske sprog og sin franske kultur. Det er således i dette lille frankofone hjørne af anglosaksiske Nordamerika, at verdens næststørste fransksprogede avis, »La Presse«, udkommer.

Satirisk tegning af Quebecs premierminister Robert Bourassa og hans nære forbindelse til amerikansk kapital.

Quebec er imidlertid ikke en forpost for Frankrig i Nordamerika, selvom de Gaulle i 1967 med sit »Quebec libre« forsøgte at udnytte situationen sådan i sit magtspil med USA. Det accelererende oprør i Quebec bunder ikke i et ønske om tilknytning til Frankrig frem for Nordamerika, men i at få den samme selvstændighed, som alle andre gamle kolonier har krævet — og for manges vedkommende fået.

Gennem 1960'erne udviklede konflikten mellem fransk-canadiske og engelsk-canadiske Canada sig voldsomt. En klar uafhængighedsbevægelse voksede frem, og den fik større og større folkelig opbakning.

I første halvdel af årtiet gav det sig udtryk gennem en række forskellige politiske grupper af socialistisk, anarkistisk eller blot national art på venstrefløjen, der formulerede et opgør med den føderale regering i Ottawa og dens »lakajer« i provinsregeringen og overklassen.

Undersøgelser af levestandarden, arbejdsforhold m.m. blev gennemført, og det blev dokumenteret, at Quebecs fransk-canadiske befolkning havde den laveste levestandard af alle — lige undtaget indianerne. Quebec-erne var tjenere i deres eget land.

Disse beskrivelser fandt hurtigt en lydør befolkning, og i midten af 60'erne

blev Montreal præget af den ene gigantiske demonstration efter den anden, et utal af strejker, som en mere og mere militant fagbevægelse, stod bag, et meget militant ungdomsoprør i 68, og i 68-69 nærmest regulære gadekampe.

Myndighederne slog til med hård hånd. Den ene stærkt repressive lovgivning blev gennemført efter den anden, et specialuddannet riotpoliti blev oprettet udelukkende med henblik på demonstrationer, og erhvervslivet arrangerede enorme skrækkampagner imod uafhængighedstendenserne.

At der var sket et kæmpenæssigt politisk skred i befolkningen fik myndighederne imidlertid et håndfast bevis på i slutningen af 60'erne. Det var nu ikke mere muligt at påstå, at alle urolighederne i Quebec kun skyldtes små grupper af fanatikere, som f.eks. FLQ, der terroriserede den store befolkning.

I 1968 dannedes det parlamentariske uafhængighedsparti, Parti Quebecois. I foråret 1970 var der valg til provinsparlamentet. Parti Quebecois fik 40 pct. af samtlige afgivne stemmer, og det føderale liberale parti vandt kun regeringsmagten på ganske få procenter.

De føderale var chokerede. Det samme var den engelsk-canadiske overklasse i Westmount.

Dette var langt farligere end FLQ's bomber.

Man var overhovedet ikke interesseret i oplysninger om FLQ

Det afgørende spørgsmål i forbindelse med »Oktoberkrisen« var: Var det virkelig nødvendigt at erklære undtagelsestilstand for at knække FLQ? — Eller var det slet ikke FLQ, det handlede om?

Allerede under krisen blev det klart, at politiet ikke var særlig interesseret i FLQ. En af de arresterede, journalist og i dag byrådsmedlem Nick Auf Der Maur, skrev således, at ingen af de arresterede, der virkelig kunne tænkes at vide noget om FLQ (FLQ's advokat, der havde fungeret som mellemmand til regeringen, FLQ's to ledende ideologer) blev indgående afhørt. Nogle af dem blev overhovedet ikke forhørt.

»Det tydede ikke på, at man overhovedet var interesseret i oplysninger om FLQ«, bemærkede han.

Det er således også i dag dokumenteret, at politiet på intet tidspunkt var i tvivl om, at FLQ bestod af ganske få mennesker, og at der ikke var tale om

nogen som helst organisation, men om en række uafhængige »celler«.

Men hvorfor talte regeringen så om statskup?

Det bliver helt uforståeligt, da det et par år efter bliver afsløret, at politiet inden mordet på Laporte havde lokaliseret den mand, man mistænkte for kidnapningen (og som senere blev dømt for mordet), men fik forbud fra regeringen mod at arrestere.

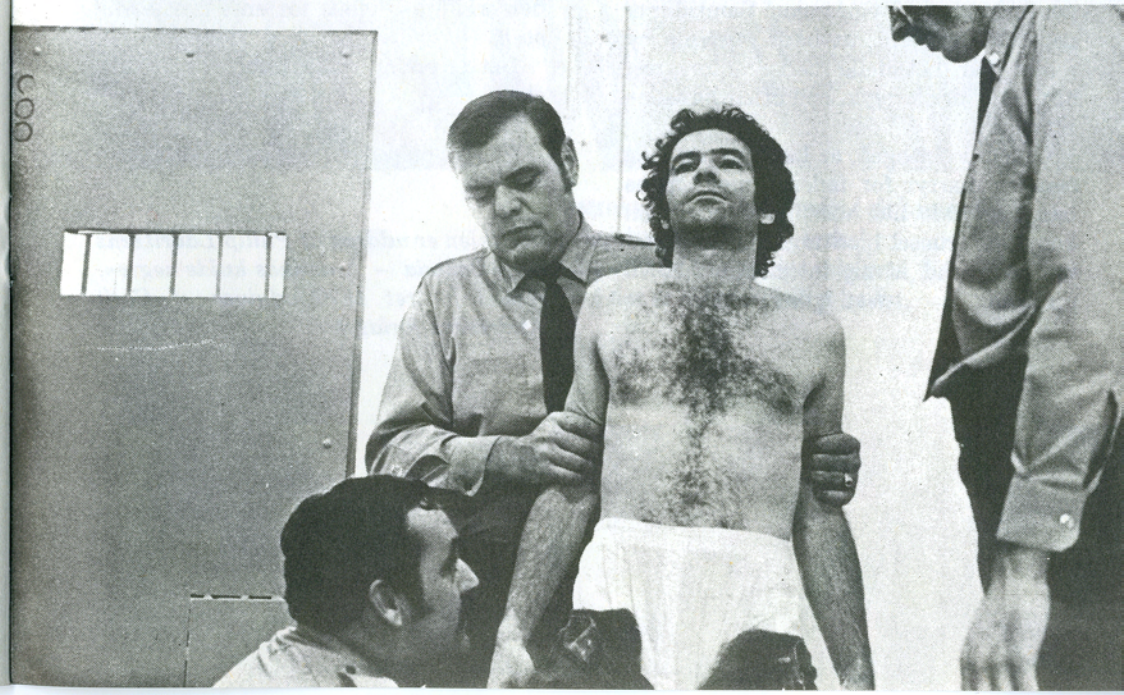
Dette skete under en række vidneafhøringer om korrupsion og økonomisk kriminalitet, som regeringen efter en række afsløringer af korrupsion blev tvunget til at afholde for at redde æren.

Den reddede imidlertid ikke æren. Afhøringerne afslørede bl.a. nære forbindelser mellem politikere og Montreals mafia. Det lykkedes heller ikke regeringen at skjule, at netop Pierre Laporte, ifølge en række politirapporter, havde haft meget nær tilknytning til mafiaen.

I alt ca. 450 personer blev arresterede uden grund under "Oktoberkrisen" i Montreal. Her føres en af hovedpersonerne i filmen til politigårdens fængsel.

En af hovedpersonerne i filmen bliver visiteret inden han - uden arrestordre eller grundlovsforhør - bliver fængslet på ubestemt tid.

Laporte døde som martyr for føderalismen

Efterhånden som oplysningerne kom på bordet eller »sivede« til pressen tegnede der sig et nyt billede af »Oktoberkrisen«.

For det første, at formålet havde været at knuse bl.a. Parti Quebecois. For det andet at regeringen ikke havde været særlig ivrig efter at redde Pierre Laporte, hvorfor den havde kørt den hårde linie, som var populær i engelsk Canada

Tilbage bliver ubesvaret, hvem der egentlig myrdede Laporte. Ham, der er dømt for mordet, har aldrig tilstået. Eksistensen af den FLQ-celle, der vedstod sig mordet, er aldrig blevet dokumenteret. Da politiet ville arrestere den formodede og nu dømte kidnapper blev det forhindret af regeringen. Samtidig er det dokumenteret, at både regering og mafia var betydelig bedre informeret om, hvad der foregik, end offentligheden fik at vide.

Givet er det også, at Laporte nu døde som en martyr for føderalismen, mens han i levende live ville have været en konstant trussel mod regeringens renommé på grund af sit intime forhold til mafiaen.

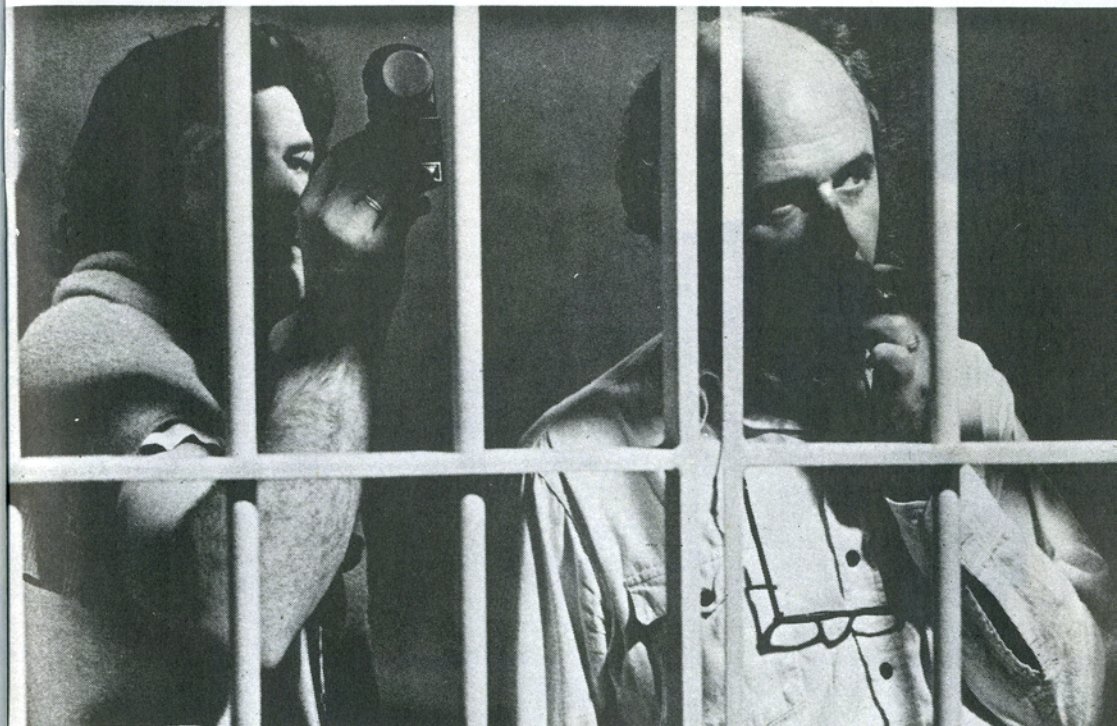
Det meste af dette er, som Michel Brault siger, gisninger. Hvorfor de ca. 450 mennesker skulle fængsles uden dom er fortsat ikke »videnskabeligt« besvaret. Ej heller hvad det var for en krig, der var årsagen.

Men gisningerne mere end antyder, at Trudeau groft overspillede, da han bildte Canadas befolkning ind, at FLQ ville kunne begå statskup, at landet var på kanten af et oprør, og at Canada derfor måtte gå i krig. De antyder også, at det ikke var FLQ man primært var interesseret i. Snarere panikslagne over, at 40 pct. af Quebecs stemmer stille og roligt var gået til et parti, der lovede, at når det fik 51 pct. af stemmerne, ville det erklære Quebec for en selvstændig stat.

Det er endnu, i december 1975, ikke sket.

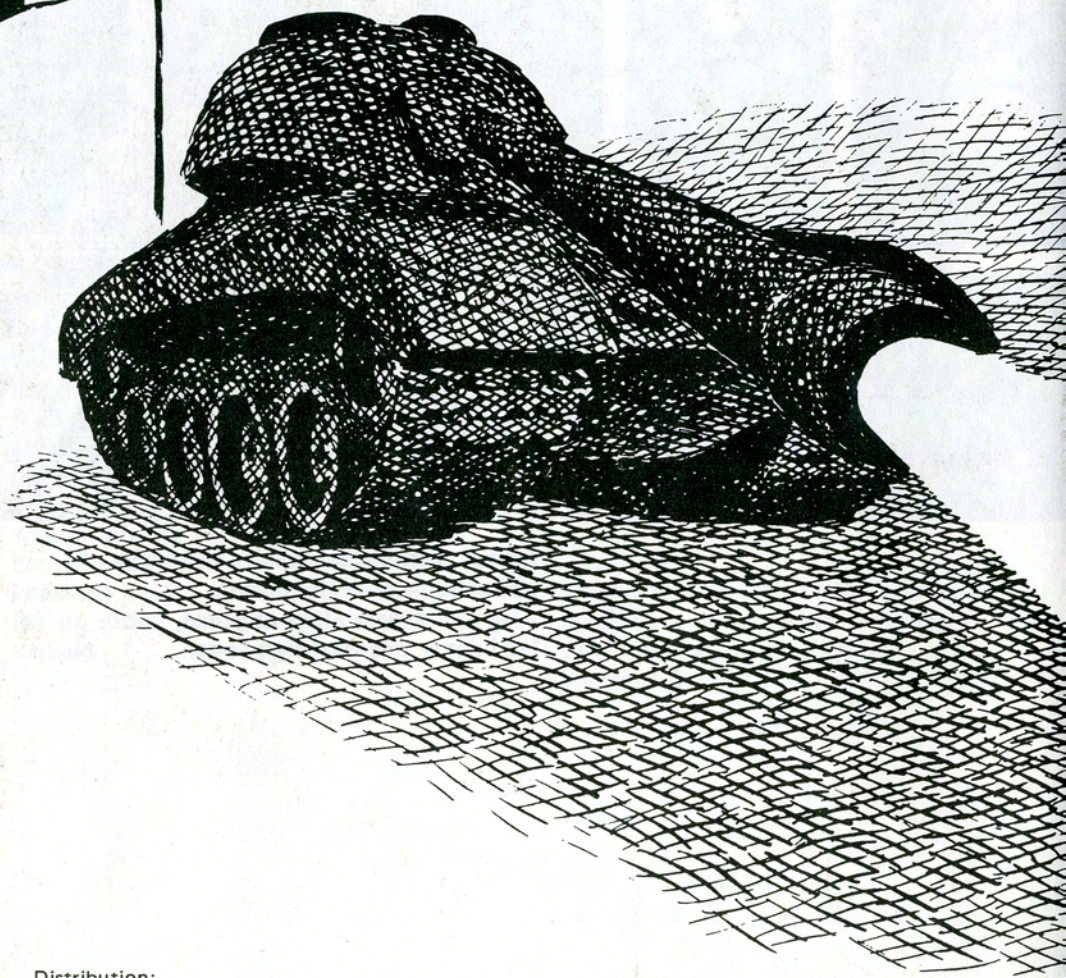
Philip Lauritzen.

(Artiklen er uddrag af Philip Lauritzens bog »Canada — Amerikas hvide negre«, som i foråret 1976 udgives af Carit Andersens forlag.)

Instruktøren Michel Brault (th) under optagelserne af "Efter ordre":
- Jeg vil kun beskæftige mig med, hvad der er videnskabeligt bevist.

Distribution:
Statens Filmcentral

Ju 18-33